

ЦИН ДЖАОЯН ИСТОРИИТЕ НА ДЗЯ ДАЦИ

Превод от китайски: [Неизвестен], —

chitanka.info

1

Пазачът на санаториума, старият Дзя Даци^[1], беше наистина впечатляваща личност. Още в деня, когато прекрачих прага на санаториума и той дръпна от ръката ми чантата, за да ми помогне, неговата едра глава, лъскавото му теме, буйните вежди и изпъкналите му очи, възкъсите му крака, подобни на бухалки, а и това чудато накуцване ме довеждаха нееднократно почти до смях. След като се настаних в болничната стая, аз му изказах благодарността си. Той въртна глава и отговори, с поглед в стената:

— Какво ти — служим на народа.

Що ще рече това: „Какво ти“, не ми беше удобно да го попитам, но той, извъръщайки лице, започна сам да разяснява:

— Я помисли малко — какво ти „благодаря“ заслужава човечец като мен? Пък и чак толкова ли е за похвала да помогнеш на един новопостъпващ пациент да си внесе някоя и друга вещ?

Подадох му цигара и дружески предложих да седне малко да си отпочине. Той не отказа. И стаята бързо се изпълни с дъх на дим и ракия. Явно току-що беше пийнал и нищо чудно, дето едрата му глава аленееше така.

— Я помисли — подхвана той, кръстосвайки късите си, набити крака, — към колко вида спадат хората, които идват да се възстановяват тук? Мислиш, че не им слагам аз по един номер на всеки? Номер първи — дошъл, след като се е съсипал вече от работа. На такъв — моите уважения. Номер втори — за десет-двадесет години го разнебитили от превъзпитаване. На такъв — съчувствувам. Номер трети — стари и болни. Също съчувствувам. Номер четвърти — имал трудности в работата и намерил предлог да дойде да безделничи. Тоя също, поскърцам със зъби, но пак мога да го извиня. Номер пети — влязъл през задната врата, с връзки, дошъл тука да охолства и блаженства. Е, на този номер човек, виж — хммм... И все пак независимо кой номер съм ти сложил аз, независимо колко голяма табелка на важен кадър си си окачил ти, щом трябва за нещо да се

отговаря, аз отговарям. Не ме гледай, че съм нищо и никакъв пазач — две щипки здрав разум могат да оправят цял казан проклетия. Да кажем, какво, не лягаш ли по режима, не гасиш ли лампата навреме...

Той прекъсна за момент, изпусна няколко пъти дъх, напоен с тютюн и ракия, след което рече:

— Ха, ха, като ме гледаш мен с тая кратуна, един номер по-голяма от главите на другите, какво си мислиш, че има вътре? Половината ми живот в работа мина и в крайна сметка се оказа, че вътре било пълно най-вече с онуй, дето аз го смятах за най-важното и най-изумителното, за нещо свръхизключително. Насреща ми не хиляда, ами десет хиляди души да са събрали глави, щом съм поискал така да бъде, така ще е. Като, да кажем, на някое общо събрание — само като си отворя устата, като размахам ръка, и цялото множество стихва — ето за това точно ти говоря!... Ооох! А днес, виж, вече ми е ясно кое всъщност е най-важното — да служиш на хората истински, честно, докрай! Ха-ха-ха...

И той излезе от стаята, подсмиввайки се на себе си.

Постепенно в мен се зароди любопитство към този странен човек. Той ставаше още на развиделяване и помиташе чисто всяко ъгълче на двора от нападалите листа и сухите клонки. Сърдечно изпращаше и посрещаше всеки напускащ или постъпващ в санаториума. С особено внимание се грижеше за цветята, тревата и дърветата в парка. По здрач, докато почиващите в санаториума кадри, изтегнати по плетените столове в двора, бърбеха на вечерния хлад, той обикновено сядаше встрани на каменните перила и ги слушаше, а наближеше ли часът, започваше да приканва всеки да си ляга навреме. Не се ли вслушаше някой в заповедта, той изричаше с повишен тон, но без да се сърди: „Другари, санаториум, санаториум, ама и в лечението има ред! Инак значи държавата просто на вятъра хвърля толкова пари.“ След като изчакаше всички да се разотидат по стаите, той внасяше един по един няколкото дузини плетени столове в големия салон на долния етаж и ги подреждаше изрядно един до друг. Поначално не употребяваше длъжностните звания на почиващите, а ги заместваше с „другарю“ или обобщаваше с едно „ало“. Ако по обед или вечерта беше пийнал малко повече, езикът му се развързваше. Особено вечер по хлад, случваше се да пренесе плетен стол, да седне сред хората и без ни най-малко смущение да започне да ниже пред тези

високопоставени кадри най-невероятни истории. Най-често ставаше дума за „лумтящите искри“ на неговите собствени преживелици, които той описваше отново и отново.

— За да ви накарам да си поразмърдате малко мозъците, да почнете да схващате туй-онуй, аз нищичко от тия мои срамотии и резили няма да потуля. От какво да ме е страх? Ха!

Полека-лека аз запаметих до най-малките подробности всички тези негови истории.

---

[1] Йероглифите „да“ и „ци“, от които е съставено собственото име, означават съответно „голям“ и „чудат“. — Б.пр. ↑

2

... — Какво си мислите? Откак започнахме да се учим „да крачим по пътя като жена с големи крака“^[1], краката на няколкото стотици милиона души от нашата страна като че наистина пораснаха, ама главите пък май взеха полека-лека да се смаляват, та после направо без крак земя да докосне — хоп — в она ми ти главоломен Голям скок. Та що стомана се ля, що „спътници“^[2] хвърчаха, що искри лумтяха, та си изпогорихме цялата кожа...

Всеки път след встъпление в подобен дух Дзя Даци преминаваше направо към себе си:

— Я му погледнете на стария Дзя кратуната — бива ли я на големина? Поначало то туй вътре беше хем малко, хем — не струваше, ама от този момент нататък взе все повече да намалява, още повече да се смъглява или, казано с две думи — пълна щуротия!...

По онова време — ухаа-хоп — изградили навсякъде комуни, а той, Дзя Даци — на една голяма комуна партиен секретар: „Властта ти в ръцете, главата ти — на градус, пускаш спътници, та и какви ли не още чудесии...“ Той извършил три големи чудесии:

Първа: Намерил една малка планинска котловина, изсекли бамбуковите гори по околните хълмове и издигнали в котловината огромна „пещ за местно производство на стомана“. После хвърлили в „пещта“ железните тенджери и съдове, събрани от селяните в цялата комуна чрез акция за вторични суровини, „Пали!“ — И пукотът на бамбуковите стъбла разтърсил небесата, искри се вихрели на осем джана^[3] височина. Дзя стоял отгоре на хълма, начело на строеното множество, и докато наблюдавал това чутовно зрелище, как небе се цепи и земя се тресе, викал, смеел се и скачал, та без малко да се изтъркули надолу по хълма и сам да се претопи на „стомана“.

Впоследствие творческият опит на „местното стоманолеярство“ бил подет масово в цялата околия и ето как Дзя Даци започнал да става именит. А всички големи и малки хълмове из околията оплешивели. На хората от селата не им оставало нищо друго, освен да основат

колективни столови, тъй като били оцелели само по два-три железни казана в село.

Втора: Избрал широка равна местност, навързали десет вола в общ впряг, закачили отзад дълъг бамбуков прът с десет железни плуга на него, а зад опашките на воловете застанали десет млади момчета с десет камшика. Щом Дзя надул свирката и отсякъл с ръка: „Почвай!“, десетте момчета ревнали ведно: „Ха!“, десет камшика се извили едновременно, десетте вола — хоп — сепнали се наведнъж, изметнали се встрани, заплели си хълбоците във въжетата и лемежите им изпонасекли краката.

Това се наричало „колективен местен трактор“, съкратено „местрак“ — местна традиция и чужда технология ведно! След този случай Дзя Даци добил още по-широка известност.

Трета: Не е ли казано: да се противопоставяш на Големия скок, значи да се противопоставяш на Трите червени знамена^[4], значи да вършиш тежко престъпление? Добре, аз, Дзя Даци, веднага вдигам високо червения байрак! Ушива се едно червено знаме пет на три *джана*, наставят се три пръта за дръжка с дължина осем *джана*, върхът на пръта се връзва с въжета, дебели колкото ракиена чаша, десетина яки младежи се разделят на две групи — едната на покрива на комуната, другата — на едно високо дърво, старият Дзя надува свирката, отсича с ръка: „Давай!“, десетина яки момчета напъват едновременно: „Ооп! Ооп! Тряс-прас!“ Дръжката се прекършва, червеното знаме се раздира, покривът се срутва, хората се пребиват.

Името Дзя Даци, което всеки схващал като Дзя Големия чудак, се трансформирало в почетния прякор Лъжливия голям байрак^[5].

— Абе, Дзя, тези истории, дето ги разправяш, истински ли са? — не се съдържаше някой от слушателите.

— Ха-ха! — засмиваше се горчиво Дзя. — Не ви се вярва, а? Някои работи са така — вярно, пък изглежда невярно, невярно, пък ти се струва вярно. Ами я да ви питам аз вас, важните началства — като пишеше тогава по вестниците за 130 000 *дзина* ориз от му^[6], някой от вас посмя ли ей толкоз да се усъмни, нещо да възрази? Кой от вас не е организирал през ония години местно стоманолеене по всевъзможни и най-разнообразни способности? А излятата стомана? Колко *дзина* беше? Имаше ли нещо по-лесно от това да предлагаш смели замисли, или да се хвърляш безстрашно в действие при оная пълна бъркотия?

Действал, па сбъркал — много важно; действаш ли, все едно, че всичко си е наред — жъни популярност и облаги, а като не действаш — я да те разкритикуваме тука, опашкар такъв, я да те видим, десен уклонист проклет! Че то изтрайва ли се всичко това? Ха-ха-ха-ха!... — И той се размиваше така, че дълго после не можеше да си поеме дъх.

— А по-нататък?

— По-нататък, хм, и да ви кажа, няма да повярвате: взе, че ме хареса една жена с големи крака — кланя ми се, че съм имал силен дух, бесен за три дявола съм бил, та един ден, хоп, с един голям скок се намъкна посред нощ в моята стая... Че като лумнаха едни искри: „Преустройство, укрепване, обогатяване, активизиране“ — по курса на ей тия осем йероглифа направо ме „преустрои“: две години вън от партията и под обледване, па хайде в една голяма бригада като склададжия — та ме складираха там за сума ти години!

През тези години производството, общо взето, напредна, а и на мен, стария Дзя, мозъкът ми се поизбистри. Но ето ти, че с Великата културна революция дойдоха нови времена и за лумтящите искри. Не превъзпитаваш ли другите, другите теб ще превъзпитават. Нима ще седиш тук и кротко ще понасяш превъзпитанието? Я по дяволите — *дзаофан!* На бунт! Громи! Завземай властта! И ето ти обрат — пак докопах мандаринския печат — пак станах секретар на комуна! И какво сега — квит? Ами! Погледнеш другите и направо се пукаш от яд. Защо хората, дете заедно бунтарствахме, можаха да отидат в околията и да заемат там постове? Защо само аз, старият Дзя, да тъпча из една мъничка комуна? Не е ли казано, че тепърва предстои да се провежда втора културна революция? Добре, добре — ще почакаме, ще видим!...

---

[1] Перифраза на думите на Мао Дзедун, че Китай „не може повече да щатука като жена с бинтовани крачета“, а трябва да поеме с гигантски крачки напред. — Б.пр. ↑

[2] През петдесетте години изразът „пускане на спътник“ се употребява за постигане на небивали добиви и производствени рекорди. — Б.пр. ↑

[3] Джан — 3,3 м. — Б.пр. ↑

[4] Генералната линия, Големият скок, народните комуни. — Б.пр. ↑

[5] В прякора фамилният йероглиф „дзя“ и вторият от собственото име — „ци“ („чудат“) — са заменени със съвпадащи по произношение знаци, които означават „фалшив“ и „знаме“. — Б.пр. ↑

[6] Му — 666 м². — Б.пр. ↑

3

Някъде в средата на лятото на 1971 година от телефона на канцеларията на комуната посред нощ внезапно се разнесеъл звън, като че ли лумнал сноп искри. Всички налични кадри били заминали по места да свеждат чрез личен пример почина „Гръм да удари — никакво мърдане!“, а нарядът по помещение се носел само от двама души — радиопропагандиста Ли и стария Дзя: младият Ли спял в радиостаята и дежурел на радиоуредбата, а старият Дзя спял в канцеларията и дежурел на телефона. Такава била системата: независимо по кое време отгоре внезапно спуснат „най-новото, най-висше указание“, трябва „без протакане до заранта“, незабавно, да се алармират за тази „огромна радостна вест“ мъже и жени, старо и младо по дворове и семейства из всички села и паланки на комуната, и начаса да се създаде прекрасна „устремна“ обстановка с гонгове и барабани чак до небето.

Макар Дзя да спял, нервите му били тъй опънати, че щом звъннал телефонът, той моментално скочил от кревата.

— ... Огромна радостна вест! Огромна радостна вест! От огромна радостна по-огромна радостна вест! — прогърмвял в слушалката гласът на завеждащ-канцеларията на областния партиен комитет Йоу.

— Божичко, викаш, та ще ми спукаш тъпанчетата, я казвай по-бързо какво има!

— Не бързай, слушай внимателно, вземи писалка й записвай, разбра ли? Добре, ето какво: току-що ми дават по междуградска завеждащ-секретариата на областния комитет Джао, божичко, направо ми изкара акъла! Моментално скачам, тичам и чукам на вратата на секретаря Джан, събуждам го и му докладвам. Секретарят Джан веднага издаде спешна инструкция...

— Абе не може ли, боже мой, да го кажеш малко по-накратко?

— Не бързай, не бързай, слушай какво ти казвам — свръхсекретно, свръхсекретно известие от провинциалния комитет:

нашият велик помощник-главнокомандуващ, нашият заместник-председател Лин, в определен ден след един месец пътува по важна работа до един определен пункт и колата му ще мине по шосето през вашата комуна; предвижда се да я посети, да я посети, да посети вашата комуна; всичките широки маси, гръм да удари — никакво мърдане!

Боже мили!

Дзя Даци целият се разтреперал, коленете му омекнали, по едрата му глава избила пот, очите му се замъглили и той се тръснал на кревата. Не било страх, не било мъка, ами душата му възрадвано се измъквала на бял свят.

Истина ли е всичко?

Как да не е истина? Ами нашето „Гръм да удари — никакво мърдане“ излезе и въз вестника, разчу се по света, нима може да не е стигнало и до неговите уши, да не го е чули той, уважаемият стар човек?

А така! Май тоя път вече съм аз! Бързичко дойде денят и ти глава да вдигнеш, стари Дзя!

Обиколил заседателната зала веднъж и още веднъж, изпушил една цигара и после още една, усмихнал се глуповато веднъж и после още веднъж към портрета на вожда върху стената. Я гледай, гледай — на тази снимка погледът на заместник-председателя Лин колко напомня на мен, стария Дзя!... Пот обливала тялото му, едрата му глава бръмчала, оформял се един завършен, тържествен, грандиозен план за посрещане. Мама му стара, при това залагане май празно няма! Телефонът звънял до първи петли, радиоуредбата ревнала още преди зазоряване. Под небесния свод на цялата комуна ехтял сякаш гласът на самия владетел небесен:

— Извънредно съобщение! Извънредно съобщение!... Връщайте се! Връщайте се всички моментално!

По съмнало бойците и пълководците от цялата комуна, естествено, капнали до безсъзнание, се завърнали. Веднага след закуска било открито извънредно разширено съвещание на партийния комитет.

— Другари! Трябва да ви кажа, че днес, днешното „днес“, не е като нито едно от досегашните „днес“. Днес не е вчерашното утре и не е утрешното вчера, днес е един особено велик, особено паметен,

особено славен ден! Затова, казвам ти, другарю Син, приготвяш една по-хубава голяма тетрадка, да е с червена кожена подвързия, и от днес започваш да записваш ден по ден, с най-малки подробности, всички събития, свързани с преданото ежедневие на моя живот... на живота на нашия партиен комитет. А преди всичко днешния ден да го запишеш с големи букви! Да го запишеш с червено мастило! И да напишеш: „Аз, секретарят Дзя, свиках извънредно разширено заседание във връзка с една свръхпочетна, свръхважна, свръхсекретна задача, с едно строго поверително поръчение, което засега не може все още да бъде оповестено!...“

Това било неотразимото встъпително слово на Дзя Даци.

Няколко десетки души прозаседавали един цял предобед и продискутирали всички възможни въпроси, включително до най-дребните „разни“. Най-дълго обсъждали въпроса за „дълговечността“. Казано накратко, било решено при входа на селището, където е управата на комуната, край шосето, да се издигне приветствен мемориал, който за в бъдеще да остане като монумент с дълговечен характер, а върху постаментата да се гравира: „Издигна се за почит на този и този ден, през този и този месец от тази и тази година, от секретаря на партийния комитет на еди-коя си комуна Еди-кой си, заместник-секретар Еди-кой си, члена на партийния комитет Еди-кой си, председателя на революционния комитет Еди-кой си...“ Освен това трябвало да се издигне и една приемна зала за гости, която да остане като бъдеща мемориална зала с дълговечен характер. Какъв материал би могъл да осигури „дълговечността“ на строежа? Да се спре току-що започнатата работа по изграждането на язовир и да се прекарат големите каменни блокове, положени на дигата. Също така да се разруши един стар храм, отстоящ на около тридесет ли^[1], по параграфа „разбиване на четирите старини“^[2] и да се използват отломките. А освен това да се поискат отгоре малко арматурно желязо, цимент, стоманени лостове... Проектът е огромен, извънсрочен, „да се ванем с всички сили и да извоюваме завършването му до един месец, това е крайният срок, определен от областния комитет и от околийския комитет“.

Че като се отпочнала работа! Цялата община, цялото протежение на шосето, пламнали като в стихийен пожар!

Нощем докарвали лампи и продължавали на смени!

Очите на Дзя Даци се зачервили от будуване, краката му отекли от тичане, гърлото му прегракнало от викане. Но той притежавал преди всичко неизтощима „сила на духа“. „Колко пъти може да му излезе на човек такъв късмет в живота? Нима ще се получи нещо без себеотрицателен напън? «Братя-братлета-другари! Предан или непредан — по действията се гледа! Дай газ!»“ Разбира се, при цялото това напрежение той не оставял да се забрави и „Гръм да удари — никакво мърдане“. Сутрин от рано, вечер до късно — то си е ясно от само себе си. По обед, колкото по-непоносимо пали слънцето, толкова по-необходимо е да се издържи под слънцето още час. Който посмее да каже, че е уморен, който посмее да се отпусне, който посмее да му прилошее — марш веднага за самопорицание пред големия плакат с лика на заместник-председателя Лин! Я помисли малко — такъв грамаден ударен проект може ли да се завърши навреме без по-ячък напън?

Имало един старец, прехвърлил седемдесетте, който, изглежда, наистина бил капнал от умора, та обърнал количката с тухли на шосето, но точно в този момент го забелязало зоркото око на Дзя Даци и моментално екнал искрометният му глас:

— Ей, старчок, смъртта ли си търсиш, а?

Старият човек се изправил с труд от земята и навел глава, стоял, без да смее да каже и дума.

— Как ти е името?

Старецът пак мълчал.

— На глух и на шантав ли ми се правиш бе? Теб питам — аз, Дзя Даци, секретарят Дзя — те питам: как се казваш?

— Джан Идао!^[3] — казал изведнъж високо старецът.

— Какво? Джан Идао? Това име нещо хич не ми харесва, явно ще да е я на скитник, я на хайдук! Признавай веднага — от какъв произход си?

Старецът вдигнал глава и вперил поглед в него, без да каже нито дума.

— Ах, твоята мамка, и ще ми се кокориш още! Надъхан целият с класова омраза, а? — И докато думите излизали от устата му — фрас! — забил му един юмрук.

Старецът се олюлял, с голямо усилие се задържал да не падне и яростно викнал:

— Ей ти, едроглави Дзя! Какво се правиш на толкова голяма лукова глава! Наистина ли не ме познаваш мен, Джан Идао? Колко пъти през онези години съм остъргвал остатъците от месото по тезгяха на пазара в Сунджуан, да ги заделям за теб...

Дзя Даци се опомнил. По онова време той бил скитник, попрезрян от прасе или куче, често ходел на пазара в Сунджуан да събира пръснати зърна, огнили листа от зеленчуци, угарки от цигари; понякога и пооткрадвал на дребно, попребърквал някой и друг джоб, а и на тезгяха с месото ходел да обира остатъците — колко ругатни бил отнесъл от продавачите там! Само този, знаменитият Джан Идао, дете можел месо без кантар да продава — само с един удар на ножа отсичал точно колкото трябва, *дзин* или *лян*^[4] — та само той наистина често се смилявал над него... Но днес кое време е? Със сантименталности от времето на старото общество мислиш да разхлабваш струната на класовата борба в сърцето ми? Няма да стане!

— Е, добре, спомних си те аз теб, Джан Идао! Едно време ми подвикваше като на бездомно куче: „Дяволе едроглав, ела насам, дръж!“ Но и аз, Дзя Даци, не съм непризнателен неблагоприятник, и от държавен закон разбирам, и от човешки чувства. Върви след мен!

Старецът натоварил обратно тухлите на количката и бутайки я пред себе си, последвал Дзя до строежа на мемориала. Пред агиттаблото, встрани от работната площадка, провинението му било обявено на всеослушание пред присъстващото множество, а предвид старото благодеение наказанието му било намалено наполовина и той проседял на колене само половин час, разкайвайки се за престъплението си пред заместник-председателя Лин.

— Скъпоценната ти червена книжка^[5]? — попитал го Дзя Даци.

Старецът си бил забравил скъпоценната червена книжка.

— Знаеш ли цитати наизуст?

— Моята тиква наистина, гръм да удари, не мърда, нищо не може да запомни — казал старецът и изпълнал врат.

„Дан!“ — повалил Дзя стария човек с един ритник...

Но при едно друго произшествие, докато налагал наказание на друг човек, Дзя Даци самият получил в отговор възмездие, каквото никога не бил очаквал.

На зазоряване хората от нощната смяна предавали смяната на хората от дневната смяна. И се случило точно така, че една група

млади и закачливи девойки се срещнали с група младежи и започнали да вдигат врява, да подхвърлят закачки. Една прелестна игрива девойка така се кършела и залитала от смях, че едва се удържала на крака, подпряла се най-накрая на агиттаблото край строителната площадка и сребърните звънчета на смеха ѝ огласили равнината. Не щеш ли, точно тогава минавал Дзя Даци и като забелязал тази сцена, изскочил свирепо пред девойката:

— Ти какво се занасяш? Да работиш ли си дошла тука, или да флиртуваш и да се киприш? Погледни само как си се накичила — това дрехи за работа ли са? Дошла тука умишлено да мъти с моди главите на хората!... Как ти е името?

— Имам си име, имам си и презиме — Ван Сиудзюан — изпъчила предизвикателно гърди девойката и вдигнала високо глава, без ни най-малко да се смути.

— Ха! Я гледай каква била оперена! От кое село си?

— Имам си род, имам си дом — от производствената бригада в Гуоджуан съм!

— Социален произход?

— От прав корен ален кълн — бедна селянка, партиен член!

— Аха! — подсмихнал се ледено Дзя. — Ама днес май те хванах натясно. Днес бая си се потрудила да се нарешеш, да се измиеш, да се издокараш. Плитките с помада си намазала, лицето си напудрила...

— Позволете да попитам, уважаеми секретарю, вие пък откъде знаете?

— И без разследване се вижда, че косата ти блести, бузите ти се белеят...

— По рождение слънце не ме хваща — нещо противозаконно да има?

Дзя метнал поглед към хората наоколо — по-страхливите се били разотишли отдавна, но групичка младежи и останалите девойки не мръдвали от местата си, със зловни усмивчици по лицата. Той си казал: ако не успея да те туря на място, девойче, що за ръководител съм аз, Дзя Даци? И подскочил свирепо три педи над земята:

— Това, че си се облегнала върху портрета на вожда и се занасяш с най-висша непочтителност, е активно антиреволюционно деяние! Народни опълченци^[6], вържете я и я карайте!

Около работната площадка ден и нощ патрулирали бойци от опълчението, за да охраняват новата насока на класовата борба. Но кой знае защо, сега не откликнали с плам на призива, ами напротив, пристъпвали вяло и колебливо. Неочаквано девойката вдигнала железната мотика, която била в ръцете ѝ, и викнала:

— Кой ще посмее да дойде? Я опитайте!

Никой не посмял да дойде, всички замръзнали на местата си.

А девойката внезапно метнала плитка и хукнала да бяга. Дзя подвикинал към опълченците и ги повел да я преследват. В крайна сметка я застигнали на шосето. Дзя собственоръчно я омотал с едно въже през врата, ръцете вързани зад гърба. Докато девойката се мятала, блузката ѝ на ситни цветчета се разкъсала и горната част на тялото ѝ се открила наполовина. Докато я влачил по улиците, тя хем плачела, хем буйствувала, а Дзя през целия път я ругаел. После я върнал вързана в комуната и я затворил в една празна стая. Междувременно из цялото село гръмнало: страшният секретар на комуната така и така, разкарвал една млада девица по улиците за срам и позор пред всички.

Но най-неочаквано същата вечер девойката счупила прозореца и избягала.

Два дни по-късно, по здрач, в комуната пристигнал, целият запотен от въртене педалите на велосипеда, единственият син на Дзя Даци, Дзя Сяоджу, който работел като счетоводител в околийската банка. Със свъсени вежди и позеленяло лице той замъкнал Дзя Даци до клозета недалеч от работната площадка и с тон, преливащ от ненавист, така както съвсем не е прието син да се обръща към баща, му рекъл:

— Ти не си ми баща! Това, което си направил, е нечовешко!

— Ти, момченце, днес какво? Да не си се побъркал? Или си просиш боя от мен? — И старият Дзя стиснал юмруци.

— Ти знаеш ли каква ми е на мен Ван Сиудзюан?

— Ти, момченце, в какъв смисъл ми задаваш този въпрос?... А, схванах. Залюбил си значи ти, момченце, нейните хубости, завъртяла ти е главата с щуротиите си, та ти хрумнало да се порадваш на красотите ѝ!

— Това, дето го говориш, човешки приказки ли са? Не те е срам!

Дзя Даци първо се смразил, а после като че избълвал три лакти пламък и стоварил на сина си такъв юмрук, че едва не го повалил на земята.

— Ти, момченце, като си намерил невеста, без да обадиш нито дума на баща си и на майка си, да знаеш, че повече не си ми син!

Но синът съвсем не омекнал, ами също свил юмруци, пристъпил крачка напред и със свъсени вежди и впит в бащата поглед процедил няколко думи през стиснатите си зъби:

— Аз ли съм виновен, че крия? Ами ти не мислиш ли само за това как да кацнеш на по-висок клон и не ме ли подсторваш именно затова на всяка цена да се харесам с дъщерята на заместник-секретаря Ци от околията? Казвам ти, а си посмял още веднъж само с пръст да ме бутнеш, а съм те вкарал в нужника да го излочиш!

Гневът на сина отрезвил бащата. Той знаел — това момченце обикновено е кротко и благовъзпитано, но заинати ли се, няма да се поцеремони и пред шестима роднини.

Двамата, баща и син, подобно на двойка бойни петли със зачервени очи, с погледи, впити един в друг, с треперещи юмруци, стояли така в продължение на пет минути. След това Дзя Сяоджу изругал мръснишки още веднъж, обърнал се, яхнал велосипеда си и отлетял в посока към Гуоджуан.

Макар клозетът да отстоял на известно разстояние от обекта и баща и син да снишавали доколкото могли гласовете си, все пак след това на строежа започнала да се разпространява тайно една песничка, за която Дзя Даци, разбира се, узнал много по-късно:

*На̀ ти чудо невидяно, на̀ ти дивна шуротия —
на сина си булката с въже през село кара,
цветна блузка се разпра наполовина,
нежна кожа, бяла плът лъчите жарят.*

*Но дочу синът, от ярост пламна,
ето го долита с колелото,
на баща си зъби се, ругае:
ти по-зъл си бил и от животното!*

Три дни по-късно от околийската банка позвънили в комуната и се поинтересували за местопребиваването на Дзя Сяоджу. Момъкът не бил подавал молба за отпуск, а вече трети ден никакъв го нямало. При все че строежът бил в разгара си, Дзя не могъл да не изпрати хора по четирите посоки да търсят това „бездарно говедо“. Най-накрая го намерили в едно дере на двадесет *ли* от Гуоджуан; вече ни човек, ни дявол, хем плачел, хем се смеел, побъркал се бил.

След като изпратил сина си в околийската болница, Дзя Даци се почувствувал изтощен духом и отслабнал тялом. И половината му „духовна сила“ не била останала.

Същия ден по пладне той се бил изтегнал на кревата да изпуши една цигара след обяда и да си поотпочине. Внезапно на входа се мярнала човешка сянка и в стаята влязла едра жена с разпилени коси. Ай, ай-я! — те ти гръм от ясно небе! Нали беше заръчал на всички кадри по комуната ни думичка вкъщи да не обелват, как тъй скоро е стигнала до нея вестта? Гледай я ти — петдесет *ли* път била цяла сутрин, а като да не чувствува и най-малка умора, с две крачки се добира до кревата и току виква с ръце на хълбоците:

— Как можеш да се излежаваш тука? Ставай!

Сърцето на Дзя Даци се свило и той най-прилежно се надигнал. Но по бузите му вече изплющели два плесника, а след малко мощен удар го свалил на земята.

— От днес живот за мен няма! Живот за мен няма! Сега ще те пречукам!...

Цял живот окото на Дзя Даци не било трепвало пред никого, но точно тази люта, яка и мощна жена, дето по-малко и от него си поплювала, му била взела страха. Поради това именно той и от сина си се побоявал, знаейки, че в природата на жената е да закриля потомството си. Ами сега какво ще правим? Силният мъж знае и да беснее, знае и да кротува. Вдигнал се той от земята и почнал кротичко да заеква:

— Майчице на Джу, кажи ми сега — искаш ли ти да бъда аз на тази комуна секретар, или не?

— Майчицата ти на теб аз!... — ревнала жената и го зачесала като с картеница. — Какво ми влиза на мен в работата началник ли си, не си ли началник? С твоите шефски постове ли мислиш да ме плашиш? Като си толкова важен, изкарай ме и мен вързана на улицата!

Направо ми разкъсай дрехата, гола ме разкарвай по улиците, за срам на хората, да видят — ето я на Дзя Даци булката. Не ме е страх! Тялото ми от горе до долу си е чисто, не съм като теб, дете не знам колко безчовечни срамотии си извършил досега. Ще изляза на улицата да викна пред всички!...

— Ой, ой, ой, мила моя — снишил набързо глас Дзя Даци и рипнал да залости предната порта и вратата на задния вход, след което с бързи стъпки се върнал обратно и занареждал с плачевен израз: — Как не разбираш, миличка — за тези три години нова тухлена къща с пет големи стаи вдигнахме, толчав двор оградихме, за храна, за дрехи, за покъщнина от бога не можем се оплака. А ти както си се развикала, дочуят ли само хората тук или въвн, дете само острят уши и въртят очи, как ще го опазя аз тоя мой пост колкото синапено зрънце? Детето се разболяло — ама спешната болка спешно се и оправя. Нали все пак имаме безплатно обществено здравеопазване, бива ли тъй да се косиш! Направил съм ти в суматохата някоя и друга синина — да не би небето да се е продънило? А колкото до булката на синчето, из града и по селата красиви моми — колкото щеш — пълни ли са ти ръцете със злато, що ще се притесняваш можеш ли да си купиш божури? Ти онази щуравата мома по фамилия Ван даже още не си я видяла. Намазана, напудрена, издокарана като кокона, занася се на обекта с разни младежи, та вдига шум до небесата, смехът от осем *ли* се чува. Отивам аз да я нагледам, отварям уста две думи да река, а тя ми се перчи като бабаит някакъв и с десет ми отговаря, а още и вежди бърчи, очи блещи и току надига мотиката да ме цапардоса. Знаеш ли ти какво строим ние на този обект? Ако ти кажа, обзалагам се, че ще подскочиш. Слава и почест е туй за нас, ей! Доверие от страна на висшата инстанция! Но — и отговорност до небето! Я виж на какво са ми станали очите! Може ли в тази искрометна ударна работа да оставяме някакво щураво девойче да се занася с момчетата? Бива ли да подмина и да не я постегна малко? А пък и от гледна точка на домакинството, я помисли, ще се справиш ли ти с такава невеста, ако ти дойде един ден в къщата? Ти ли ще бъдеш тогава господарка на тоя дом или тя? Ако не се изпокарате и изпопребиете, ако не обърнете всичко наопаки и не съборите къщата, пак добре!...

Тези думи в крайна сметка оказали ефект. Жената приседнала и известно време ни дума не обелила. Но щом Дзя Даци понечил да ѝ

налее гореща вода за чай, отвътре пак ѝ накипяло, тя фраснала внезапно купичката за чай в пода и ревноала:

— Но така или иначе, аз срама заедно с теб го бера! Днес по всичките села се носи как тоя Дзя влачил гола-голеничка из улиците невяста, дето и прага не му е прекрачвала! Това ли е за теб постягане на едно девойче! Ще остане ли в село някой, който да не ме сочи с пръст зад гърба! Ами ако детето не го бяха намерили толкова бързо, щеше ли да оживее, а? И твоето проклето: „Гръм да удари — никакво мърдане!“ Ти тука си вкарваш момите в пътя, а аз на село сърбам горчивата каша, броя дните, превивам гръб и ти бера срама. Откога само не си се прибирал вкъщи? Помниш ли още домът кой ти беше? От какъв зор си вдигна дюшека да го носиш тука в тая канцелария? Да не би заради оня ми ти радиопропагандист Ли, а... Казвай! Днес ако всичко не си признаеш, ако не си разчистим сметките, да знаеш, че на пух и прах ще те направя!...

И едва изрекла това, тя току грабнала един колец, подпрян в ъгъла на стаята, и придобила убийствено изражение. Леле боже! Вратите всички залостени, пътят отрязан, накъде да бягаш? Загиваш си невинен, и това е! Как да я обуздаеш, с какво да я вразумиш? Дзя Даци поопипал скъпоценната червена книжка в пазвата си — кой ли цитат да вземе да ѝ прочете? „Всичко, което врагът напада, ние трябва да го браним“? Ами кой ни е враг? И кой ни е приятел? Олеле!...

Краката му направо се разтреперали и той се свлякъл на колене:

— Мила моя, чуй ме да ти кажа само...

---

[1] Ли — 0,5 км. — Б.пр. ↑

[2] Стара идеология, стара култура, стари нрави и стари обичаи. — Б.пр. ↑

[3] Буквално: Джан Един нож. — Б.пр. ↑

[4] Лян — 50 г. — Б.пр. ↑

[5] Популярното название на джобния сборник с цитати от Мао Дзедун. — Б.пр. ↑

[6] Въръжена охрана под фактическата команда на местните „революционни комитети“ по време на „културната революция“. — Б.пр. ↑

4

„Ей, Дзя Даци, дяволски май в тоя живот не ти провървя!...“

И все пак нещата, общо взето, не били толкова зле — под ударния натиск на ръководните кадри от цялата комуна мемориалът бил завършен предсрочно: четири *джана* дълъг и три висок, постаментът — широк осем *чъ*^[1], дебелина на плочата — пет *чъ*; страничните колони — във форма на четириъгълни стълбове, а на върха на всеки — по три развети червени знамена от дялан камък; корпусът на монумента — обкован отпред и отзад със заварени един за друг стоманени листове с дебелина два *фъна*^[2]. Богато и свежо, великолепно и внушително, тържествено и величаво — да си спокоен, че не хиляда, ами десет хиляди години няма да мръдне.

От провинциалния център поканили тримата най-прочути художници, те вдигнали скеле, окачили силни лампи и започнали денонощна работа.

И ето ти чудо! Образът на великия наследник взел постепенно да се очертава! Само за седем дни и седем ноци се усмихнал той като жив пред хората, със скъпоценната червена книжка в ръка.

— Оживя, оживя! — понесло се навред сред простолюдието.

За още два дни били изписани и йероглифите на двата паралелни надписа върху страничните колони и лозунгът върху задната страна: „Желаем вечно здраве на...“

Тогава щастливата вест била съобщена в областния комитет и в околийския комитет лично от Дзя Даци, по телефона и чрез телеграма. И тогава от областния комитет и от околийския комитет пристигнала една дълга върволица коли, дошли ръководителите на оглед — каква загриженост, каква чест! Колко затрогващо!

След многолюдното посрещане с гонгове и барабани до небето, с приветствени викове от човешкия шпалир членовете на партийния комитет на комуната в пълен състав, начело с Дзя, съпроводици тези ръководители при тяхното посещение на обекта. Гледали отдалеч, гледали отблизо, обръщали глави наляво и надясно. По лицето на Дзя

се изписвали в пълен синхрон онези изражения, които се появявали върху лицата на ръководителите. Секретарят на областния комитет например имал навика, когато съсредоточва вниманието си върху нещо, да трепка леко с месестите издатини на двете си бузи. Трепнела ли лявата половина на лицето му, трепвали и мускулите от лявата страна на лицето на Дзя; трепвала ли дясната половина, трепвала дясната половина от лицето на Дзя; щом той отворел уста в израз на одобрение, неволно се отваряла и устата на Дзя, а от нея капвала слюнка. Казано с думите на самия Дзя: „Абе хора, дявол като да ми се беше намърдал в сърцето — все едно, че с кабел някакъв бяха го включили това сърце директно към сърцата на шефовете.“

Претъпкано с кореспонденти, непрекъснато щракат апарати.

Хем напрегнато, хем радостно!

Но скоро дошъл ред и на нещо не толкова радостно.

Управителят на околийския дом на културата, един слабичък човечец със съвсем провинциален вид, най-незабележителната личност в групата на посетителите според преценката на Дзя, изведнъж извикал тихичко: „Ай-я“, и тупнал леко с крак; после, прикривайки нервно с ръка едната си буза, хвърлил пълен с объркване поглед към хората наоколо, след което се престорил, като че нищо няма, и се оттеглил настрана. Но тези негови действия вече били привлекли вниманието на завеждащ-отдела „Пропаганда“ в околийския комитет, който по-скоро от любопитство отишъл и разменил с него няколко думи на ухо; след това се приближил към едната страна на мемориала, вперил поглед във величествения портрет и го проучил внимателно. Лицето му веднага придобило стоманеносив оттенък, той също тупнал леко с крак и безмълвно се отделил настрана, което предизвикало верижна реакция: от завеждащ-канцеларията на околийския комитет през секретаря на околийския комитет и завеждащ-секретариата на областния комитет до завеждащ-отдела „Пропаганда“ в областния комитет, включително кореспондентите и шофьорите — всички повторили в същата последователност едни и същи жестове. Най-накрая дошъл ред на секретаря на областния комитет.

— Ха! — викнал високо той и извил заплашително глава в посока на Дзя Даци. Изразът му бил страховит, погледът — обещен и пронизващ.

Сърцето на Дзя прескочило веднъж, а след това препуснало лудешком.

— Това е сериозна политическа грешка! Как сте я допуснали?

Всъщност гледано отпред, величественият портрет не показвал какъвто и да е дефект — точно както казвало простолюдието: „Оживя, оживя!“ Но погледнеш ли отстрани — страхотия! Точно от средата на плешивината, през носа, през вдлъбнатината над горната устна, през брадичката, шията и горното копче на яката минавала една ясна, права като конец следа, която разполовявала лицето и носа и при това съвсем ясно личало как върху едната половина цветовете са по-тъмни, а върху другата — по-светли — лице наполовина в светлина, наполовина в сянка!

— Намерете художниците! — ревнол яростно Дзя — та как да не проглуши той небето, как да не избълва три лакти огън?

Тримата художници се били скупчили ведно и слушали отзивите, слушали препоръките — единствено погледът на Дзя днес изобщо не бил паднал на тях, така че сега се явили моментално, без да ги подканват.

— Трябва да заявя най-отговорно: проблемът не е в картината — казал единият от художниците, вече на години и видял свят, поради което и с повечко кураж.

— А какъв е проблемът? — От вежливост секретарят на областния комитет отпуснал с известно усилие мускулите на лицето си.

— Проблемът е в стоманените листове. При заваряването е останала следа; а освен това листовите са твърде дебели и там, където се припокриват, възниква известна неравност спрямо общата плоскост...

— Може ли да се прикрие с по-дебел пласт боя?

— Не става. Ние опитаме. Като се уплътни от тази страна, от онази страна пък... Ако се гледа отпред, не се забелязва, но ако погледнеш отстрани, въздействието на светлинните лъчи... А освен това ако боята се нанася прекалено дебело, като се изпече на слънцето, ще се напука, ще се олющи.

— Ами сега! Какво да правим?

— Единствената възможност е да се затисне отгоре с един лист стъкло. Но къде има такова голямо стъкло? И ако има, как да се

докара? Но да предположим, че успеем да поставим стъклото, тогава то ще хвърля отблясъци от слънце в очите, а това ще се отрази върху ефекта на изображението...

На секретаря на областния комитет не му оставало друго, освен да се хване за главата. Дзя и той се хванал за главата след него. Според собствените му думи горе-долу от въпросния момент започнало и неговото оплешивяване.

За щастие в този миг от селото дотърчал запъхтян деловодителят на комуната Син: банкетната маса в заседателната зала вече е сложена.

Банкетът бил богат. Хубавото вино и хубавите ястия могат да накарат човек да забрави всички грижи. След като ушите се зачервили от виното, било достигнато следното решение: да се отпорят стоманените листове, да се направи наново!

Така стоманените листове били заменени с вар и цимент, художниците пак се трудили без отдих няколко дни.

„Дълговечност“ ли?

Най-добре би било да се излее една величава бронзова статуя — така гласял съветът, който художниците дали, тръгвайки си след изпълнение на поръчението.

---

[1] Чъ — 33 см. — Б.пр. ↑

[2] Фън — 3,3 мм. — Б.пр. ↑

Приемната във вид на мъничък дворецов павилион също била завършена. Масите и столовете, канапетата и креслата, умивалниците, тоалетните с водно промиване, саксиите с цветя, цялото необходимо обзавеждане и украса също били готови. Имало и редки лакомства, чайни сервизи и сервизи за ядене... „Ай, ай — аз, старият Дзя, и в главния град на провинцията съм ходил, и Даджай^[1] съм разглеждал, и може да се каже, чужд свят съм видял, та за всичко съм се погрижил сега.“ Само погледни: управата на комуната — свежобоядисана, тук-там саксии с цветя, трева посадена. Из селото всяко семейство си варосало отвън входната порта в ослепително снежнобяло и написало върху страничните колони по два лозунга с червени йероглифи, фирмите на магазините — всички подменени, главната улица и малките пресечки — пометени чисто чисто, към хигиената във всеки двор и всеки дом — най-строга взискателност. А което е по-важно — всеки, без оглед мъж ли е, жена, старец или невръстно дете — да научи наизуст минимум десет цитата, да знае да пее минимум пет песни по текст на цитати, всички да могат да казват: „Желаем вечно здраве на...!“ В официалната стая на всеки дом, върху нишата за поклонение пред фамилните предци и семейните божества, да бъдат поставени по два комплекта от съчиненията на Председателя Мао... Казано с една дума, събрано в три срички, обобщено накратко, всичко беше „предано“, може да се каже, до мозъка на костите. Само това „днес“, дете веднъж на цял живот се случва да дойде, това „днес“, най-славното, най-страхотното „днес“, по-скоро, неговата мамка, да идва! Че то вече направо ще се пръснем от зор, докато го чакаме, мама му стара!

А колкото до онази величествена статуя с дълговечен характер — трябва да се издигне! Още повече, че не е толкова трудна работа! В землището на околията има три стари храма, във всеки храм — поне по четири-пет големи и малки бронзови буди, нали? Ако вземат и се оползотворят като вторични суровини тези нещица, останали от

времето на „четирите старини“, ако се поставят в служба на народа, нима би могъл околийският комитет да не одобри? А ако не стигнат, мобилизираме народа да предаде по някой друг меден съд — и готово! Стане ли работата, като чуе почтеният зам.-председател Лин хората да говорят, че от цялата страна само нашата комуна се е запретила да му вдигне бронзова статуя — ти разбираш ли какво става, разбираш ли какво става... А!

Състоянието на духа на Дзя Даци достигнало пределната точка на развихряне. Колкото до това, че синът му се бил побъркал, че жена му се поболяла, че народът го ненавиждал — майната им!

Но онова пощуряващо човека от копнежи „днес“ все още не идвало, ами взело, че дошло спешно телефонно известие от завеждащия Йоу от околийския комитет:

— Идвай незабавно в центъра, трябва да поговорим на четири очи за нещо извънредно важно!

„Явно уважаемият стар човек е пристигнал! — скокнало към гърлото сърцето на Дзя. — Явно ме викат да докладвам на четири очи за състоянието на приготвянията. Добре!“

За щастие младият деловодител Син бил водил „Работния дневник“ най-изрядно, ден по ден. За щастие има още малко далновидност старият Дзя, отрано си е подготвил работата, та за доклада стига само да го попрелисти — и готово. Ха, за в бъдеще това ще му е на стария Дзя най-славното досие. Че ще мине ли по-нататък без интервюта за кореспонденти? Та не си ли е това съвсем готов материал? Отпечатвам го в стотина екземпляра, раздавам ви го, па вие гледайте в него и размахвайте перата! Както ви харесва, така ги размахвайте — материал хем богат, хем вълнуващ, хем типичен, образцов!

Полупланинска местност, шейсет ли шосе — ту се качва, ту се спуска — нагоре по баира пъхтиш и буташ колелото, надолу по склона — трепериш и летиш; обядвал и потеглил, а като стигнал в околийския град, завеждащият Йоу още не бил свършил работа. За учудване този обикновено сърдечен човек, от ония, дето „всички сме на една линия“, този път взел, че забравил да предложи чай, забравил да подаде цигара, не заговорил за претовареността си, а само измъчено рекъл: „Дойде ли?“, и посочил два пъти към стола: „Седни.“ По-късно

приближил малко собственото си кресло и заговорил със снишен глас, сякаш не му достигал въздух или точно сега пък бил пипнал бронхит:

— Тази работа е много сериозна! Не можех да ти кажа през деня по телефона, защото ме беше страх да не дочуе някой. Но и не можеше да се отлага, трябваше да ти съобщя незабавно, та затова се наложи да те разкарвам дотук. Но виждам, че ти си изморен, първо си поеми дъх, избърши си потта, да не вземеш да настинеш...

Колкото по-спешно и напечено — толкова по-сърс заобикалки — ето този навик бил причината да му викат Йоу — Завеждащия олиото и мекиците. Но старият Дзя хич не се поддаде, ами сграбчил яко събеседника си над лакътя:

— Я бързо казвай, по дяволите!

— Недей, не напирай. Ще ти кажа, ти само не се паникьосвай!

— Не съм раждан в година на мишката, казвай бързо!

— Лин... Лин... изгърмя!

— Кой изгърмя? — рипнал от стола Дзя Даци.

— Лин Бяо, Лин Плешивия!

— Ти как смееш да наричаш така почтения човек?

— Почтен човек ли! Замислил покушение срещу великия вожд Председателя Мао, не успял, уплашил се, решил да измени на родината и да се продаде на врага, качил се на самолет с цел да прекоси границата, но — божа работа, чудо небесно — самолетът се повредил и заедно с жената и сина — всичките на пух и прах!

— Кой го разправя това? Явен клеветнически слух!

— Слух ли? — Деловодителят Йоу се усмихнал горчиво. — Има документ от центъра, сутринта дойде. Всъщност според правилника на ваше ниво още не може да се разгласява. Правя го по собствено усмотрение, в името на дружбата ни от времето, когато заедно бунтарствувахме. А освен това нашият секретар Джан ми намекна: относно мемориала във вашата комуна... Бързо! Ела в архивата!

С потрепващи от напрежение ръце завеждащият Йоу отворил вратата на архивата, затиснал я отвътре, заключил, светнал лампата, след това с треперещи ръце отворил сейфа, с треперещи пръсти извадил един документ.

В едрата глава на Дзя бръмчало, сякаш вътре се мятала пчела. Културното му равнище било ограничено, но знаците и думите от документа автоматично скачали към очите, ударили го през сърцето.

Още преди да стигне края, сърцето му изведнъж потънало, заглъхнало, заболяло го, юмруците му се стоварили върху масата, тялото му се свлякло вдървено на стола.

— Изпуши една цигара да си поуспокоиш нервите — казал доброжелателният деловодител Йоу, протягайки тънката си и суха ръка, която още треперела. — Да се поуспокоиш, че имам още неща за приказване, много важни — доста неапетитни неща.

— Сервирай тука цялото меню — седем чинии и осем паници, горчиво, люто, кисело — всичко ще изям! — изхриптял Дзя Даци, поемайки си с труд въздух — и него го бил хванал бронхитът.

— Ето какво сега — станало е голямо объркване: къде ти ще идва Лин Плешивия на посещение във вашата комуна, глупости! Става дума за нашия заместник-завеждащ провинциалния революционен комитет, Лин. Нали преди културната революция той беше заместник-председател на провинцията? Завеждащ-секретариата на провинциалния комитет Джоу му е подчинен от не знам колко години, бил свикнал да го нарича заместник-председателя Лин и от време на време още се изтървава. Онзи път, като се обадил да съобщи на завеждащ-секретариата в областния комитет Джао, пак се изтървал и казал „нашият заместник-председател Лин“. А освен това завеждащ-секретариата Джао, какъвто си е заваян, не уточнил, ами веднага вдига и ме вика по междуградска; а аз, да ме вземат и мен дяволите, посред нощ — пък на теб... Абе, Дзя, трябва да знаеш, че ние, тия, дето вършим секретарската работа, по цял ден само даваме път на всевъзможни и най-разнородни началнически маршрути — ето, в провинциалния ревком само завеждащите са десетина — та хич не е за чудене, дето завеждащ-секретариата Джоу се объркал...

— Проклети да сте всичките дано! И аз проклет да съм, заедно с вас! — стоварил Дзя още един юмрук върху масата.

— Чакай, че има още за проклетисване най-накрая! Не знам точно кой проклет дълъг език съобщил на зам.-завеждащия Лин за това, дето вие сте се захванали с „приемния обект“. Той като чул, и веднага скочил, хубаво накастрил завеждащ-секретариата Джоу! А защо трябвало да вдига такава голяма врява? Самият той не казал, но после други се догадали: само като помислиш — какъвто вятър се вихри точно в момента из ЦК, както точно разчистват преданите хора на Лин Плешивия, само да стигне до ушите на ЦК за оня ваш дяволски

павилион, че като започне една бъркотия, като кажат, че зам.-завеждащият Лин ви е наредил да го направите, и току-виж, че зам.-завеждащия Лин го натоварят в кораба на предателите. И тогава вече става страшно! Ние, които сме на една линия със зам.-завеждащия Лин, гръмваме наведнъж!... Така че зам.-завеждащият Лин реши до един-два дни да прати хора да разследват случая...

— Е, тогава какво да правим? — скочил пак буйно Дзя.

— Ами какво може да се направи? Да се събори! Деня и нощя, колкото се може по-бързо, да се събори!

— Току-що приключихме работа, всички хора са полумъртви от изтощение. А освен това колко средства хвърлихме!

— Каквото и да ми говориш, трябва да се събори! Ако щеш умори хората, но трябва да се събори! И от злато да е излят, пак трябва да се събори. И онази твоя приемна във вид на не знам какъв си миниатюрен дворецов павилион, и онези не знам какви си водни клозети местно производство, категорично, из основи, до голо, целокупно, по дяволите, да се съборят! Казвам ти откровено: това е директива на нашия областен секретар Джан!

Ей, Дзя Даци, този път май наистина цялата ти душа се пръсна и само на искри стана, а!

Вече се стъмнило, късно и за вечеря, късно и за посещение при сина в областната болница. Възседнал велосипеда, с една ръка крепял кормилото, а другата поднасял към устата си и гризвал от двете бухти, които му дал деловодителят Йоу. Върти яко двата къси крака! Бързо — колкото по-бързо, толкова по-добре!

Припомнил си собствените теглила през изтеклия месец и нещо, теглилата на колегите, полудяването на сина, скандала с жената, омразата на хората и всичко, всичко останало — за какво била всъщност цялата работа? Горчилка заляла сърцето му, сълзите се смесвали и стичали заедно с капките пот. „Имала значи малко прозорливост старата, дете отрано казваше: «Дребен на ръст, гола глава, веждите увиснали надолу, лицето му като костилка от фурма — не ще да е на щастлив хал.»“ Да му се не види и проклетата орисия!

В мрачината сивата повърхност на шосето се мержелеела все по-смътно... Изведнъж пред колелото изникнала една човешка сянка и се метнала рязко към него с неистовия вик: „Ауу!...“ Той се стъписал,

извил рязко кормилото, усетил само как излита стремглаво в страни към пустотата, изкрещял и изгубил понятие какво става нататък...

---

[1] Комуната, изкуствено превърната в показен образец за китайското селско стопанство в началото на седемдесетте години. — Б.пр. ↑

6

Неясно след колко време дошъл отново в съзнание. Усещал само, че го боли цялото тяло, не можел ни да мръдне, ни да шавне. Отворил очи, а пред тях всичко било сива мъгла, после отстрани смътно изплували очертанятията на стената от зидани камъни, която укрепвала шосето. Значи се е изтъркалял в дерето под склона, връз който се катерел пътят. Как не се е пребил? Просто чудо! Сигурно ще да е на съмване, инак откъде тази мъгла? Погледнал към небето и видял бледнеещи звезди, извития сърп на луната. Ох, този крак май ще е счупен, боли жестоко!

— О, аз нищожният страдалец! — изхлипал той неусетно за самия себе си.

— Кой? Кой е там долу? — долетял откъм автомобилния път хрипков старчески глас.

— Ти... кой си? Ела... спасявай! — изстенал немощно той.

След малко върху високата стена на склона се очертал човешки силует.

— Я, като че ли е нашият важен секретар, господарят Дзя? — Гласът бил на стария Джан Идао; след малко се дочуло и хихикане: — Ха, ха, я гледай — дядо господ наистина не бил сляп. Добре, ти първо полеж тук, че аз трябва по съмнало да съм събрал вече фъшкиите. Един пълен кош го предавам в бригадата срещу пет трудоточки — не е шега работа!

Край, свърши се, кой ме караше да се отнасям така едно време с хората?...

— Тате Джан, стори една добрина бе!...

— Аха! Случвало се значи и ти „тате“ да казваш?

И последвал шум от отдалечаващи се стъпки, смесен с едва доловимото хриптене на старчески глас:

— Ти като си бил нищожен страдалец, големият страдалец пък кой ли ще е, а?

Стъпките отзвучавали все по-далеч:

— Я да ти кажа аз. Вчера привечер твоят смахнат син, докато я нямало жена ти да го наглежда, избягал от областната болница. Жена ти ревнала и хукнала към комуната теб да търси, като не те намерила, отишла и в Гуоджуан, и там нищо не открила, та цяла нощ била път обратно до вас на село, там дано някого намери... Грехота! Здраво, право, хубаво дете — и се затри...

„Ами да, толкова добро момче, аз съм виновен! Аз съм виновен!...“

Стъпките се били отдалечили съвсем, но от далечината все още долитал хрипкавият старчески глас:

— Ти почакай. Аз, Джан Идао, не съм такъв човек — да видя, че някой умира, и да не помогна. Ще ида да викна някой да дойде. Но няма да е зле и ти веднъж малко да се помъчиш... Я, кой лежи тука на пътя? Та това е твоят смахнат син!... Секретарю Дзя, господарю Дзя, тука ти е смахнатият син, успокой се!... Я гледай, целият в пръст, и кръв отстрани на главата! Ама защо трябва да ме гледаш така несвястно с тези очи като на умряла риба? Ей, кажи нещо, ей! Леле, леле, щеше да ме умориш от страх; я да заминавам аз по-бързо!...

Стъпките заглъхнали в далечината.

— Сиу Дзюан! Сиу Дзюан! Къде си, къде сиии!... — Хем вик било, хем плач, разтърсващ планината, ехтящ из долините, гласът на сина Дзя Сяоджу.

От орбитите на Дзя Даци бликнали две горещи сълзи. Скърцайки със зъби, той вдигнал от земята до себе си един камък и хванал да се удря с него по главата. Странно, удрял се по главата, а пък го болял жестоко кракът. И току изпаднал в несвяст — небе и земя сякаш се завъртели пред очите му, всичко наоколо се преобръщало...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.